Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe na Comhairle Oidhreachta

2026 go 2030

An Chomhairle Oidhreachta
The Heritage Council

Bunaíodh an Chomhairle Oidhreachta faoin Acht Oidhreachta, 1995 agus is comhlacht poiblí é arb é a mhisean tuiscint fhairsing a fhorbairt ar an méid ríthábhachtach a chuireann ár n-oidhreacht lenár bhfolláine shóisialta, chomhshaoil agus gheilleagrach.
Straitéis deartha ag Chloe McDonagh

Clár Ábhair

Réamhrá 4
Ráiteas Oscailte ó Chomórthóir Ghrúpa Oibre Straitéise Oidhreachta an Lucht Siúil 6
Réamhrá 7
Comhthéacs Reachtúil agus Beartais 8
Misean, Fís, Luachanna/Prionsabail 9
Creat Straitéise 10
Plean Gníomhaíochta 12
Monatóireacht agus Meastóireacht 17
Aguisíní
- Aguisín 1: Baill den Ghrúpa Oibre Oidhreachta an Lucht Siúil 18
- Aguisín 2: Comhairliúchán Straitéise Oidhreachta an Lucht Siúil 19

Brollach

Aithníonn an Chomhairle Oidhreachta go bhfuil géarghá ann oidhreacht chultúrtha na dTaistealaithe a chosaint, a chaomhnú agus a chur chun cinn. Rinneadh an gealltanas a leanas in 'Ár nÁit sa Stair: Plean Straitéiseach na Comhairle Oidhreachta 2023-2028':

> *"Comhoibreoimid leis an Lucht Siúil, chun a chinntiú go dtugtar aitheantas d'oidhreacht an Lucht Siúil agus go gcaomhnaítear í. Chun na críche sin, forbróimid Straitéis Oidhreachta an Lucht Siúil."*

Bhunaigh an Chomhairle Oidhreachta grúpa oibre faoi stiúir Taistealaithe in 2023 (ina raibh Taistealaithe agus ionadaithe ó eagraíochtaí Taistealaithe) chun an straitéis seo a fhorbairt thar ceann na Comhairle. Chuir an grúpa seo maoirseacht chríochnúil agus abhcóideacht láidir ar fáil ar feadh an phróisis forbartha chun a chinntiú go léirítear sa straitéis seo riachtanais agus mianta Thaistealaithe na hÉireann. Tá an Chomhairle Oidhreachta an- bhuíoch de bhaill an ghrúpa oibre, faoi cheannaireacht Chomhordaitheoir an Ghrúpa Oibre, Owen Ward, as a gcuid ama, saineolais agus ionchuir.

Gné thábhachtach chun comhdhearadh na straitéise seo a chinntiú ba ea comhairliúchán náisiúnta a rinneadh in 2024/25. Ba mhaith liom buíochas ó chroí na Comhairle Oidhreachta a chur in iúl do gach duine a ghlac páirt sa phróiseas comhairliúcháin sin. Tá sé an- tábhachtach go bhfuil an straitéis seo faoi stiúir an phobail, agus dá bhrí sin aithnímid go buíoch flaithiúlacht agus macántacht na mball den phobal Taistealaithe a ghlac páirt sa phróiseas comhairliúcháin. Gabhaimid buíochas freisin le hIonad Taistealaithe agus Romach Pavee Point, Gluaiseacht Taistealaithe na hÉireann, an Fóram Náisiúnta do Thaistealaithe Mná, Forum, Minceirs Whiden, Exchange House Ireland agus Ionad Forbartha Taistealaithe agus Idirchultúrtha an Iarthair a ghníomhaigh mar chomheagraithe agus mar óstaigh ar na himeachtaí comhairliúcháin.

Agus an straitéis seo á foilsiú, aithníonn an Chomhairle Oidhreachta an luach domhain intreach atá ag cultúr agus oidhreacht na dTaistealaithe, an tábhacht lárnach atá ag Taistealaithe d'oidhreacht na hÉireann, agus an ról tábhachtach atá ag oidhreacht chultúrtha chun dul i ngleic le ciníochas sistéamach, neamhionannas agus eisiamh.

Céim thábhachtach í céad Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe ó thaobh a chinntiú go bhfuil an bonneagar riachtanach acmhainní ann chun na dálaí a chruthú d'oidhreacht na dTaistealaithe a bheith faoi rath. Go tábhachtach, tá an straitéis seo bunaithe ar phlean oibre agus ar acmhainní, chun a chinntiú go bhfuil líonra láidir tacaíochta straitéisí, inbhuanaithe agus faoi stiúir an phobail ann d'oidhreacht chultúrtha na dTaistealaithe.

Thar ceann na Comhairle Oidhreachta, fáiltím roimh fhoilsiú na straitéise seo agus táim ag tnúth le bheith ag obair le baill den phobal Taistealaithe agus le heagraíochtaí Taistealaithe, chun tacaíocht níos mó a chinntiú agus aitheantas níos fearr a thabhairt don mhéid ríthábhachtach a chuireann Taistealaithe agus oidhreacht na dTaistealaithe le sochaí na hÉireann.

Dr. Martina Moloney, Cathaoirleach na Comhairle Oidhreachta

“Aithníonn an Chomhairle Oidhreachta an luach domhain intreach atá ag cultúr agus oidhreacht na dTaistealaithe, an tábhacht lárnach atá ag Taistealaithe d’oidhreacht na hÉireann, agus an ról tábhachtach atá ag oidhreacht chultúrtha chun dul i ngleic le ciníochas sistéamach, neamhionannas agus eisiamh.”

Ráiteas Tosaigh ón gComhordaitheoir ar Ghrúpa Oibre Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe

Is í seo céad Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe a d'fhoilsigh an Chomhairle Oidhreachta agus, dá bhrí sin, rinne baill an ghrúpa oibre agus mé féin ár ndícheall a chinntiú go mbunaítear inti creat de thacaíocht bhunúsach a fhorbróidh agus a mhéadóidh le himeacht ama. Tá tearcinfheistíocht leanúnach déanta in oidhreacht chultúrtha an phobail Taistealaithe, in ainneoin glaonna fadbhunaithe ar thacaíocht mhéadaithe agus aitheantas oifigiúil do Thaistealaithe mar mhionlach eitneach in 2017.

Leagtar amach sa straitéis seo sé phríomhthiomantas straitéiseacha:

- Maoiniú tacaithe, tiomnaithe a threorú chuig tionscadail oidhreachta laistigh de phobal na dTaistealaithe.
- Grúpa oibre ardleibhéil faoi stiúir Taistealaithe a bhunú chun dul i ngleic leis an ngéarghá atá ann teanga na dTaistealaithe a chosaint agus a chaomhnú.
- Staidéar scóipe a dhéanamh chun tuiscint a fháil ar mhúnlaí oibríochtúla féideartha do Lárionad Náisiúnta Oidhreacht na dTaistealaithe.
- Eolaire gréasáin beo a éascaíonn teacht leanúnach ar iliomad stórtha, tionscadal agus acmhainní Oidhreacht na dTaistealaithe atá ann cheana agus atá ag teacht chun cinn ar líne.
- Scéim deimhniúcháin chun a chinntiú go ndéanann eagraíochtaí oidhreachta, i ngach gné dá gcuid oibríochtaí, oidhreacht na dTaistealaithe agus pobal na dTaistealaithe a léiriú agus meas a léiriú orthu.
- Grúpa maoirseachta faoi stiúir Taistealaithe a bhunú a dhéanfaidh maoirseacht ar chur i bhfeidhm na straitéise seo

Is mian leis an ngrúpa oibre go gcuirfidh an straitéis seo ar chumas phobal na dTaistealaithe teacht ar phointe ina mbainfidh oidhreacht na dTaistealaithe comhionannas infheistíochta agus measa amach. Chun é seo a bhaint amach beidh iarracht agus acmhainní suntasacha ag teastáil chun dul i ngleic le hoidhreacht na tearcinfheistíochta agus leis an neamhionannas a tháinig chun solais dá bharr.

Neartóidh cur i bhfeidhm, monatóireacht agus meastóireacht leanúnach ar na tiomantais a dhéantar anseo, ag grúpa maoirseachta faoi stiúir Taistealaithe, soláthar an phlean seo. Fáiltímid roimh thiomantas na Comhairle Oidhreachta maidir le foilsiú na straitéise seo agus táimid ag tnúth le leanúint leis an gcomhoibriú chun a chinntiú go mbeidh an tionchar dearfach is mó is féidir ag an straitéis seo ar phobal na dTaistealaithe.

Owen Patrick cogadh, Tionólaí, Grúpa Oibre Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe

Réamhrá

Ba mhórthréimhse shuntasach i sochaí na hÉireann é aitheantas foirmiúil Stát na hÉireann ar eitneacht na dTaistealaithe in 2017, rud a dhaingnigh oidhreacht chultúrtha agus féiniúlacht uathúil Thaistealaithe na hÉireann. Leagtar amach i Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe seo tiomantas na Comhairle Oidhreachta d'aithint, caomhnú agus ceiliúradh oidhreachta cultúrtha phobal na dTaistealaithe in Éirinn.

Tá oidhreacht na dTaistealaithe thar a bheith luachmhar. Tá luach domhain intreach aige i measc Thaistealaithe na hÉireann agus is cuid dhílis d'fhéiniúlacht náisiúnta na hÉireann é. Cuimsítear in oidhreacht na dTaistealaithe go leor léirithe éagsúla agus uathúla a cuireadh ar aghaidh trí na glúnta. Táthar ag tacú agus ag gníomhú leis na blianta fada leis na Taistealaithe ar mhaithe le haitheantas cultúrtha agus comhionannas, lena n-aithnítear féiniúlacht eitneach ar leith an phobail agus an ról riachtanach a imríonn an oidhreacht i gcothú bróid, muintearais agus measa.

Tá an Chomhairle Oidhreachta, faoi stiúir Ghrúpa Oibre Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe, tar éis an straitéis seo a fhorbairt chun freagairt don easpa infheistíochta spriocdhírithe i gcultúr agus oidhreacht na dTaistealaithe. Tá sé mar aidhm aige oidhreacht na dTaistealaithe a chosaint agus a chur chun cinn trí chur chuige cuimsitheach, uilechuimsitheach agus íogair ó thaobh cultúir de, a chuireann guthanna agus taithí na dTaistealaithe i gcroílár an phróisis.

Tá an straitéis seo bunaithe ar mhodheolaíocht chomhdheartha ina léirítear meas ar an éagsúlacht laistigh de phobal na dTaistealaithe agus a fhéachann le spásanna sábháilte measúla a chruthú le haghaidh plé agus rannpháirtíochta. Forbraíodh an straitéis seo trí ionchur ó Ghrúpa Oibre Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe faoi stiúir Taistealaithe, a raibh ionadaithe ann ó na ceithre phríomhchomhlacht náisiúnta ionadaíocha (Gluaiseacht Taistealaithe na hÉireann, Ionad Taistealaithe agus Romach Pavee Point, an Fóram Náisiúnta do Thaistealaithe Mná, Minceirs Whidden), chomh maith le sé eagraíocht Taistealaithe eile agus ionadaithe. Rinneadh ionadaíocht freisin ar an ngrúpa oibre seo don Chomhairle Oidhreachta agus an Roinn Leanaí, Míchumais agus Comhionannais, a dhéanann maoirseacht ar chur i bhfeidhm na Straitéise Náisiúnta um Ionchuimsiú an Lucht Siúil agus na Romach II 2024-2028 (NTRIS II). Chuir an grúpa oibre comhairliúchán náisiúnta ar siúl chun bonn eolais a chur faoin straitéis seo. Is féidir sonraí faoin ngrúpa oibre agus faoin gcomhairliúchán araon a fháil sna haguisíní.

Trí chomhoibriú a chothú i measc Thaistealaithe na hÉireann, forais chultúir agus comhlachtaí stáit, tá sé mar aidhm ag an straitéis seo creat inbhuanaithe a fhorbairt a fheabhsaíonn infheictheacht agus meas ar oidhreacht chultúrtha na dTaistealaithe ar fud na sochaí agus a thacaíonn le haistriú oidhreachta na dTaistealaithe chuig na glúnta atá le teacht.

Athdhearbhaíonn an Chomhairle Oidhreachta a tiomantas tríd an straitéis seo do bheith ag obair i gcomhpháirt le pobal na dTaistealaithe agus le heagraíochtaí Taistealaithe chun a chinntiú ní hamháin go n-aithnítear agus go gcaomhnaítear oidhreacht na dTaistealaithe, ach go gceiliúrtar í freisin mar chuid bhunúsach agus bheo de thírdhreach cultúrtha comhroinnte na hÉireann.

Comhthéacs Reachtaíochta agus Beartais

Tá Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe de chuid na Comhairle Oidhreachta ag teacht le reachtaíocht chomhionannais na hÉireann, na hAchtanna um Stádas Comhionann, 2000- 2018[1] agus na hAchtanna um Chomhionannas Fostaíochta, 1998-2015[2] san áireamh, ina gcoisctear idirdhealú bunaithe ar eitneacht, ballraíocht de phobal na dTaistealaithe ina measc. Ina theannta sin, freagraítear sa straitéis d'Alt 42 den Acht um Chearta an Duine agus Comhionannas, 2014[3] ("Dualgas na hEarnála Poiblí um Chomhionannas agus Cearta an Duine").

Tá Straitéis Náisiúnta Oidhreachta na dTaistealaithe de chuid na Comhairle Oidhreachta ag iarraidh tacú le cur chun cinn Théama 8: Cultúr, Oidhreacht agus Féiniúlacht laistigh den Straitéis Náisiúnta um Ionchuimsiú an Lucht Siúil agus na Romach II 2024-2028 (NTRIS II)[4], is é sin go sonrach "tacaíocht leanúnach, inbhuanaithe agus infheicthe a thabhairt do chultúr, oidhreacht agus traidisiúin na dTaistealaithe agus na Romach agus iad a chur chun cinn". Is í an straitéis seo gníomh 60 faoi Phlean Gníomhaíochta an NTRIS II 2024-2026.

Athdhearbhaítear sa straitéis seo an gealltanas a tugadh in Ár nÁit sa Stair: Plean Straitéiseach na Comhairle Oidhreachta 2023-2028 agus tá sí mar chuid de Bheartas Éagsúlacht, Cothroime agus Ionchuimsithe na Comhairle Oidhreachta. Tá sé ag teacht le prionsabail straitéiseacha agus Éagsúlachta, Chothroime agus Ionchuimsithe (DEI) na Comhairle Oidhreachta.

Tá sé ag teacht freisin le gealltanais níos leithne náisiúnta agus idirnáisiúnta maidir le cearta cultúrtha, ceartas sóisialta, agus díchoilíniú cleachtas oidhreachta, lena n-áirítear Coinbhinsiún Faro: Creat-Choinbhinsiún Chomhairle na hEorpa maidir le Luach na hOidhreachta Cultúrtha don tSochaí, an Coinbhinsiún maidir le Caomhnú na hOidhreachta Cultúrtha Doláimhsithe, Creat-Choinbhinsiún Chomhairle na hEorpa maidir le Mionlaigh Náisiúnta a Chosaint[5], Coinbhinsiún UNESCO ar Éagsúlacht Léirithe Cultúir a Chosaint agus a Chur Chun Cinn[6], agus Cúnant Idirnáisiúnta na Náisiún Aontaithe maidir le Cearta Eacnamaíocha, Sóisialta agus Cultúrtha[7] .

1Na hAchtanna um Stádas Comhionann, 2000-2018 | https://www.ihrec.ie/guides-and-tools/human-rights-and-equality-in-the-provision-of-good-and-services/what-does-the-law-say/equal-status-acts/

2 Na hAchtanna um Chomhionannas Fostaíochta, 1998-2015 | https://www.ihrec.ie/guides-and-tools/human-rights-and-equality-for-employers/what-does-the-law-say/eea-summary/

3 Dualgas na hEarnála Poiblí um Chomhionannas agus Cearta an Duine | https://www.ihrec.ie/our-work/public-sector-duty/

4 An Straitéis Náisiúnta um Ionchuimsiú an Lucht Siúil agus na Romach II 2024-2028 (NTRIS II) | AnStraitéis Náisiúnta um Ionchuimsiú an Lucht Siúil agus na Romach II 2024-2028 (NTRIS II)

5 An Creat-Choinbhinsiún maidir le Mionlaigh Náisiúnta a Chosaint | https://www.coe.int/en/web/minorities/

6 An Coinbhinsiún ar Éagsúlacht Léirithe Cultúir a Chosaint agus a Chur Chun Cinn - Gnóthaí Dlí

7 An Cúnant Idirnáisiúnta maidir le Cearta Eacnamaíocha, Sóisialta agus Cultúrtha | https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-economic-social-and-cultural-rights

Misean

Dínit, féiniúlacht chultúrtha agus cearta daonna phobal na dTaistealaithe a chur chun cinn agus a chosaint trí rannpháirtíocht ionchuimsitheach a chothú, oidhreacht na dTaistealaithe a chosaint, agus rochtain chothrom ar acmhainní agus deiseanna caomhnaithe oidhreachta a chinntiú.

Fís

Éire ina léirítear meas agus luach iomlán ar phobal na dTaistealaithe agus ina dtacaítear go hiomlán leo mar chuid lárnach de chreatlach chultúrtha ilghnéitheach an náisiúin, agus ina gcinntítear caomhnú, leanúnachas agus ceiliúradh oidhreacht na dTaistealaithe agus chearta cultúrtha na dTaistealaithe.

Luachanna/Prionsabail

- **Dínit agus Meas:** Aitheantas agus luach a léiriú ar gach duine agus a gcultúr le cothroime, neamh-idirdhealú, agus bród i bhféiniúlacht.
- **Rannpháirtíocht faoi stiúir Taistealaithe:** A chinntiú go mbíonn guthanna na dTaistealaithe i gceannas ar bheartais, cláir agus tionscnaimh oidhreachta a mbíonn tionchar acu ar phobal na dTaistealaithe nó a bhaineann leo.
- **Ionchuimsiú agus Ceartas Sóisialta:** Gealltanas a thabhairt do chaitheamh agus deiseanna cothroma, aghaidh a thabhairt ar neamhionannas struchtúracha agus comhtháthú a chothú.
- **Caomhnú, Cur chun Cinn agus Ceiliúradh:** Oidhreacht na dTaistealaithe, a dteanga, a dtraidisiúin agus léirithe eile dá n-oidhreacht chultúrtha a chosaint agus a cheiliúradh mar chuid dhoshéanta d'oidhreacht náisiúnta na hÉireann.
- **Comhoibriú agus Comhpháirtíocht:** Ag obair i bhfíor-chomhpháirtíocht le heagraíochtaí Taistealaithe, comhlachtaí poiblí agus an tsochaí níos leithne chun spriocanna comhroinnte a bhaint amach.
- **Spásanna Sábháilte agus Tacúla:** Timpeallachtaí atá bunaithe ar thuiscint ar thráma agus atá íogair ó thaobh cultúir de a chruthú, a chumasaíonn rannpháirtíocht bhríomhar agus cumhachtú.
- **Cur chuige príomhshruthaithe agus spriocdhírithe:** Gníomhartha sonracha a chur i bhfeidhm nach gcruthaíonn cineálacha nua deighilte, agus a bhfuil sé mar aidhm leo rannpháirtíocht phríomhshrutha a bhaint amach.

Creat na Straitéise:

Aitheantas, Infheictheacht, Rochtain agus Ceiliúradh

- Rochtain ar oidhreacht na dTaistealaithe a mhéadú agus ionadaíocht oidhreacht na dTaistealaithe a threisiú go náisiúnta trí **Eolaire Oidhreachta na dTaistealaithe** ar líne a bhunú, a chuirfear chun cinn trí fhor-rochtain leanúnach pobail, agus samhlacha féideartha do **Mhol Oidhreachta na dTaistealaithe** a fhiosrú.
- Tacú le caomhnú, cosaint agus cur chun cinn chineálacha uile oidhreacht na dTaistealaithe, a chinntiú san am céanna go bhfuil teacht ar chuir chuige faoi stiúir an phobail trí **Scéim Deontas Oidhreachta na dTaistealaithe thiomnaithe.**
- Ionadaíocht na dTaistealaithe i músaeim agus i gcartlanna a chur chun cinn chun a chinntiú go bhfuil oidhreacht chultúrtha na dTaistealaithe le feiceáil agus comhtháite i músaeim agus i gcartlanna le haitheantas, le meas agus le ceiliúradh, trí **Scéim Ionadaíochta na dTaistealaithe do Mhúsaeim agus do Chartlanna.**
- Na gealltanais straitéiseacha a dhéantar sa straitéis seo, agus oidhreacht na dTaistealaithe níos leithne, a chur chun cinn trí **phlean cumarsáide bliantúil tiomnaithe** a cheadóidh an Grúpa Maoirseachta, chun cur le tuiscint agus meas níos leithne sa tsochaí ar oidhreacht na dTaistealaithe agus ar phobal na dTaistealaithe i gcoitinne.

Maoirseacht, Rannpháirtíocht agus Comhdhearadh Pobail

- Leanúint de mhuinín a chothú le pobal na dTaistealaithe trína chinntiú go ndéanann **Grúpa Maoirseachta faoi stiúir na dTaistealaithe** maoirseacht agus treorú ar gac gníomh sa straitéis seo, agus go gcuirtear bonn eolais faoi gach ceann acu.
- Rannpháirtíocht le hoidhreacht na dTaistealaithe a mhéadú agus tacú léi laistigh de phobal na dTaistealaithe trí acmhainní agus tacaíocht thiomnaithe a chur ar fáil trí **Scéim Deontas Oidhreachta na dTaistealaithe.**
- Ionadaíocht a dhéanamh do Thaistealaithe i ngach príomhghníomh a eascraíonn as an straitéis seo, agus dul i gcomhairle leo go rialta le linn an chur i bhfeidhm agus **an phróisis monatóireachta agus meastóireachta,** agus na torthaí a eascraíonn as sin a úsáid chun feabhas leanúnach a chur ar an soláthar. Tugtar faoi deara freisin an tábhacht a bhaineann le cothromaíocht chúramach a bhaint amach idir an sprioc oidhreacht chultúrtha na dTaistealaithe a phríomhshruthú agus a chinntiú i gcónaí gombíonn mianta phobal na dTaistealaithe i gcroílár an phróisis i gcónaí.

Comhpháirtíocht, Comhoibriú, Soláthar Acmhainní agus Cur i bhFeidhm

- **Comhpháirtíochtaí a neartú** idir an Chomhairle Oidhreachta, eagraíochtaí Taistealaithe, Údaráis Áitiúla, músaeim agus institiúidí cultúrtha chun tacú le hoidhreacht na dTaistealaithe trí chur i bhfeidhm agus monatóireacht ar na gníomhartha uile atá leagtha amach sa straitéis seo.
- **Torthaí an chomhairliúcháin** (agus ábhar bainteach eile a eascraíonn as an straitéis seo) **a fhoilsiú agus a roinnt** le gach páirtí leasmhar ábhartha.
- Obair go dlúth leis an nGrúpa Maoirseachta chun soláthar éifeachtach na ngealltanas agus monatóireacht na straitéise seo a chinntiú, agus dá réir sin na coinníollacha is fearr a chruthú chun méaduithe bliantúla a lorg i leith **dháileadh buiséid** na Comhairle Oidhreachta don straitéis seo agus aon riachtanais acmhainní ghaolmhara eile a chur i bhfeidhm a d'fhéadfadh teacht chun cinn de réir mar a théann gníomhartha aonair na straitéise chun cinn.

Oidhreacht na dTaistealaithe a chosaint, a chaomhnú agus a aistriú chuig na glúnta atá le teacht.

- Aistriú oidhreachta, teanga, scileanna agus thraidisiún na dTaistealaithe idir na glúnta a éascú trí **Scéim Deontas Oidhreachta na dTaistealaithe** atá tiomnaithe, Eolaire Oidhreachta na dTaistealaithe ar líne, **Mol Náisiúnta Oidhreachta na dTaistealaithe** féideartha agus, go háirithe, trí ghrúpa oibre a bhunú chun scrúdú práinneach a dhéanamh ar an mbealach is fearr chun tacú le **Teanga na dTaistealaithe.**
- Oidhreacht na dTaistealaithe a dhaingniú tuilleadh mar thosaíocht in obair na Comhairle Oidhreachta, in oidhreacht thógtha, nádúrtha agus chultúrtha, trí **phlépháipéar** a choimisiúnú a bhunóidh creat le haghaidh forbairt bhreise ar an straitéis seo agus a chuirfidh bonn eolais faoin **athbhreithniú meántéarma** ar an straitéis.
- Cláir oideachais bunaithe ar oidhreacht na Comhairle Oidhreachta a leathnú chun oidhreacht chultúrtha na dTaistealaithe a áireamh ar gach leibhéal, trí obair leis **an gClár Oidhreacht sna Scoileanna** (ar leibhéal bunscoile agus iar-bhunscoile) agus trí **dheontas taighde d'Oidhreacht na dTaistealaithe** atá imfhálaithe go sonrach a bhunú trí **Thaighde Éireann**.

Plean Gníomhaíochta

Leagtar amach sa phlean gníomhaíochta seo na gníomhartha sonracha agus na torthaí a bhfuilimid tiomanta dóibh le linn shaolré na straitéise seo.
Beidh soláthar na ngníomhartha atá leagtha amach sa straitéis seo á bhainistiú ag an Oifigeach Oidhreachta Cultúrtha agus Ionchuimsithí, a thuairisceoidh don Cheann Taighde, Foghlama agus Oidhreachta Cultúrtha. Tuairisceofar dul chun cinn i leith na ngníomhartha atá leagtha amach anseo don Ghrúpa Maoirseachta.
Tá gealltanais bhuiséid tar éis 2026 faoi réir dháileadh bliantúil maoinithe na Comhairle Oidhreachta.

Gníomh	Toradh	Rannóg/ Úinéir	Príomhbhearta	Amlíne
Forbairt Straitéiseach: Tionscadail, Cláir				
Scéim Deontais d'Oidhreacht na dTaistealaithe	Scéim deontas thiomnaithe agus inrochtana a sholáthraíonn tacaíocht do gach gné d'oidhreacht na dTaistealaithe. Beidh an chéad bhliain den scéim ina chlár phíolótach don chiste chun a chinntiú go gcuidíonn sé le bacainní ar theacht ar mhaoiniú do thionscadail oidhreachta na dTaistealaithe a shárú.	Deontais Taighde, Foghlama agus Oidhreachta Cultúrtha	Creat aontaithe. Aighneacht buiséid. Scéim deontais ullmhaithe Deimhniú buiséid (faoi réir dáilte) agus seoladh cumarsáide. Osclaíodh an scéim. Deontais bronnta. Athbhreithniú ar an gcéad bhliain d'oibriú. Soláthar bliantúil (faoi réir dáilte).	R2 2026 R2 2026 R3 2026 R3/4 2026 R4 2026 R1 2027 R3/4 2027 Ar siúl
Mol Náisiúnta Oidhreachta na dTaistealaithe	Déanfar staidéar scóipe tosaigh chun tuiscint a fháil ar na samhlacha oibriúcháin féideartha do Mhol Oidhreachta na dTaistealaithe. Cuirfidh an Grúpa Maoirseachta bonn eolais faoi fhorbairt an téarma tagartha don staidéar scóipe seo agus breithneoidh sé conas gníomhú ar a mholtaí. D'fhéadfadh go mbeadh gá le moladh beartais.	Taighde, Foghlaim agus Oidhreacht Chultúrtha	Coimre don staidéar ullmhaithe. Soláthar. Staidreamh scóipe. Tuarascáil curtha ar fáil don Ghrúpa Maoirseachta agus moltaí déanta. Céim 2: Moltaí curtha i bhfeidhm (Ag brath ar chistí a bheith ar fáil).	R2 2026 R2/3 2026 R3 2026 R4 2026 2027

Gníomh	Toradh	Rannóg/ Úinéir	Príomhbhearta	Amlíne
Eolaire ar Líne Oidhreachta na dTaistealaithe	Suíomh gréasáin cothabháilte a sholáthraíonn eolaire iliomad thionscadail agus acmhainní oidhreachta na dTaistealaithe atá ar fáil. Lorgófar tacaíocht chun an choimre theicniúil a fhorbairt sula gceapfar soláthraí speisialaithe seachtrach chun an suíomh a thógáil agus tástáil úsáideora a dhéanamh. Beidh plean cumarsáide tiomnaithe ag teastáil freisin chun an suíomh a chur chun cinn le linn na céime tógála agus ar bhonn leanúnach tar éis a sheolta.	Taighde, Foghlaim agus Oidhreacht Chultúrtha	Coimre theicniúil ullmhaithe. Eolaire coimisiúnaithe. Tógáil an tsuímh agus tástáil úsáideora, mar aon le for-rochtain pobail. Seoladh agus cur i bhfeidhm beo (le for- rochtain pobail leanúnach chun feasacht ar an acmhainn seo a mhúscailt agus a choinneáil).	R2/R3 2026 R3/R4 2026 R1/R2 2027 2027
Scéim Ionadaíochta na dTaistealaithe do Mhúsaeim agus Cartlanna	Scéime creidiúnaithe a scéim agus triail phíolótach a bhaint aisti atá deartha chun dea-chleachtas a chinntiú maidir le hionadaíocht agus ionchuimsiú bhaill phobal na dTaistealaithe agus Oidhreacht na dTaistealaithe in oibríochtaí agus bailiúcháin mhúsaem agus chartlann. Ullmhófar togra mionsonraithe roimh thriail phíolótach a bhaint ar scála beag, agus ina dhiaidh sin déanfar athbhreithniú agus cuirfear moltaí ar fáil maidir le tabhairt isteach náisiúnta féideartha.	Taighde, Foghlaim agus Oidhreacht Chultúrtha	Scóipeáil agus togra costais. Tuarascáil a sheoladh chuig an nGrúpa Maoirseachta. Na chéad chéimeanna eile a mholadh: scéim phíolótach, is dócha. Tuarascáil phíolótach athbhreithnithe a sheoladh chuig an nGrúpa Maoirseachta. Seoladh agus tabhairt isteach náisiúnta.	Faoi R4 2026 Faoi dheireadh 2026 2027 Faoi dheireadh 2027 2028 ar aghaidh
Grúpa Oibre Theanga na dTaistealaithe	Cuirfear grúpa oibre le chéile chun tuarascáil phráinneach a chur ar fáil ina mbeidh moltaí maidir leis an méid is gá a dhéanamh chun cosaint, aitheantas, caomhnú, aistriú agus cur chun cinn theanga(cha) na dTaistealaithe a mhéadú. D'fhéadfaí athbhreithniú tapa tosaigh a dhéanamh chun bonn eolais a chur faoi thuarascáil níos leithne, as a dtiocfaidh moltaí beartais práinneacha.	Taighde, Foghlaim agus Oidhreacht Chultúrtha	Grúpa oibre speisialta faoi stiúir na dTaistealaithe curtha le chéile, a thuairiscíonn don Ghrúpa Maoirseachta. Athbhreithniú nó tuarascáil mhear, moltaí san áireamh, coimisiúnaithe. Athbhreithniú nó Tuarascáil curtha ar fáil. Braithfidh na chéad chéimeanna eile ar an tuarascáil.	R2 2026 R3 2026 R1 2027 2027

Gníomh	Toradh	Rannóg/ Úinéir	Príomhbhearta	Amlíne
Plépháipéar: Athbhreithniú ar Ionadaíocht na dTaistealaithe in obair na Comhairle Oidhreachta	Taighde chun measúnú a dhéanamh ar ionadaíocht Oidhreacht na dTaistealaithe/na dTaistealaithe Éireannacha i ngach gné d'obair na Comhairle Oidhreachta. Déanfaidh an taighde moltaí maidir le conas is féidir leis an gComhairle Oidhreachta freastal níos fearr ar riachtanais phobal na dTaistealaithe ina gníomhaíochtaí agus a hoibríochtaí uile, bearnaí sa soláthar a shainaithint, agus moladh a thabhairt ar conas is féidir dul i ngleic leo sin.	Taighde, Foghlaim agus Oidhreacht Chultúrtha	Coimre ullmhaithe. Tuarascáil coimisiúnaithe. Tuarascáil soláthartha. Aontaíonn an Grúpa Maoirseachta ar chur i bhfeidhm an phlean gníomhaíochta.	R3/4 2026 R1 2027 R2/3 2027 R3 2027 agus ar bun go leanúnach de réir an phlean a aontaíodh
Oidhreacht sna Scoileanna: Oidhreacht na dTaistealaithe	Ionadaíocht oidhreacht na dTaistealaithe a fheabhsú i gclár Oidhreacht sna Scoileanna na Comhairle Oidhreachta. Go hidéalach, déanfar é seo trí sheisiúin ar oidhreacht na dTaistealaithe a bheith á soláthar nó á gcomhsholáthar ag saineolaithe oidhreachta, agus trí ionadaíocht a dhéanamh ar oidhreacht na dTaistealaithe in ábhair an chláir.	Taighde, Foghlaim agus Oidhreacht Chultúrtha	Roghanna a phlé chun an Clár Oidhreacht sna Scoileanna a leathnú chun saineolaithe ar oidhreacht na dTaistealaithe a chur san áireamh. Moltaí aontaithe ag an nGrúpa Maoirseachta. Céim phíolótach le haiseolas. Cur i bhFeidhm.	R3/4 2026 R4 2026 R1/2 2027 R3/4 2027
Taighde				
Deontas Thaighde Éireann d'Oidhreacht na dTaistealaithe	Maoiniú do thaighde iardhochtúireachta atá dírithe ar oidhreacht na dTaistealaithe trí chomhpháirtíocht le Taighde Éireann.	Taighde, Foghlaim agus Oidhreacht Chultúrtha	Deontas aontaithe le Taighde Éireann. Deontas fógartha. Bronnta. Bronnadh 2027 ag brath ar dháileadh agus idirbheartaíocht le Taighde Éireann.	R1 2026 2026 2026 R3/R4 2026

Gníomh	Toradh	Rannóg/ Úinéir	Príomhbhearta	Amlíne
Cur i bhFeidhm: Rialachas, Bainistiú				
Grúpaí Maoirseachta Straitéise	Tionólfar Grúpa Maoirseachta chun cur i bhfeidhm Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe na Comhairle Oidhreachta a chur i bhfeidhm. Grúpa faoi stiúir na dTaistealaithe a bheidh anseo ag a mbeidh Téarmaí Tagartha aontaithe, a chasfaidh le chéile dhá uair sa bhliain, agus a thuairisceoidh do bhord na Comhairle Oidhreachta.	Taighde, Foghlaim agus Oidhreacht Chultúrtha	Grúpa tionólta ó 2026 ar aghaidh (casann agus tuairiscíonn siad leis an gComhairle faoi dhó sa bhliain).	R2 2026 ar bun go leanúnach
Plean Cumarsáide Bliantúil	Beidh plean cumarsáide 'beo' leanúnach ag an straitéis seo a ndéanfar athbhreithniú agus nuashonrú air gach bliain, chun a chinntiú go ndéantar an straitéis a chur in iúl go cuí do phobal na dTaistealaithe féin, chomh maith lena húsáid mar uirlis chun oidhreacht na dTaistealaithe a chur chun cinn agus tacú léi níos leithne.	Foireann Cumarsáide	Dréachtstraitéis Cumarsáide ullmhaithe. Ceadaithe ag an nGrúpa Maoirseachta. Cur i bhFeidhm. Plean Cumarsáide athbhreithnithe gach bliain.	R3/4 2026 R3/4 2026 Á cheadú Ar siúl
Creat Monatóireachta agus Meastóireachta	Leagfar amach i gcreat monatóireachta agus meastóireachta go beacht conas a thuairisceofar soláthar agus tionchar gach gnímh laistigh den straitéis seo. Nuair a bheidh sé aontaithe, cuirfear san áireamh é mar aguisín den straitéis seo agus tuairisceofar go bliantúil air i dtuarascáil an Ghrúpa Maoirseachta don Chomhairle Oidhreachta.	Taighde, Foghlaim agus Oidhreacht Chultúrtha	Creat dréachtaithe agus aontaithe ag an nGrúpa Maoirseachta (mar aguisín leis an Straitéis). Tuairisciú bliantúil déanta gach bliain ag an nGrúpa Maoirseachta air leis an gComhairle Oidhreachta.	R2/3 2026 Ar siúl

Gníomh	Toradh	Rannóg/ Úinéir	Príomhbhearta	Amlíne
Creat Comhairliúcháin agus Torthaí Achoimre Foilsithe	Foilsiú dhoiciméad an chreata comhairliúcháin agus na dtorthaí achoimre a cuireadh le chéile mar chuid de chomhairliúchán 2024/2025 don straitéis seo. Cuirfear an foilseachán seo ar fáil go poiblí, ach roinnfear é go díreach freisin le raon páirtithe leasmhara ar leith a sainaithníodh trí thorthaí an chomhairliúcháin.	Taighde, Foghlaim agus Oidhreacht Chultúrtha	Obair a choimisiúnú chun an téacs a thabhairt chun críche. Grúpa Maoirseachta lena thabhairt le fios an dteastaíonn dearadh grafach breise. Foilsiú agus dáileadh.	2026 2026
Dáileadh buiséid bliantúil	Iarrfar na riachtanais bhuiséid bhliantúla chun an straitéis seo a chur i bhfeidhm tríd an bpróiseas iarratais buiséid a chaithfidh an Chomhairle Oidhreachta a leanúint. Cé nach féidir dáiltí buiséid a chinntiú, is é an uaillmhian go dtiocfaidh méadú bliantúil ar an dáileadh buiséid do ghníomhartha na straitéise seo de réir mar a chuirtear i bhfeidhm go rathúil í. Molfaidh an Chomhairle Oidhreachta go dtacófar leis an straitéis seo ar feadh a saolré ar fad.	Ceann Airgeadais	Plé agus aighneacht bhliantúil. An dáileadh bliantúil ón Roinn fógartha.	Gach Bliain i R2 Gach Bliain i R4
Athbhreithniú meántéarma ar an Straitéis	Coimisiúnófar athbhreithniú seachtrach ag lárphointe na straitéise seo chun a héifeachtacht agus a tionchar a mheas, agus chun aon nuashonruithe nó athruithe a d'fhéadfadh a bheith riachtanach a aithint chun a cuid spriocanna a bhaint amach ar bhealach níos fearr.	Taighde, Foghlaim agus Oidhreacht Chultúrtha	Coimre a ullmhú agus athbhreithniú lárphointe a choimisiúnú. Meastóireacht (comhairliúchán le pobal agus comhlachtaí ionadaíocha na dTaistealaithe). Tuarascáil soláthartha.	2027 2027/2028 2028

Monatóireacht agus Meastóireacht ar Straitéis agus Plean Oibre Oidhreachta na dTaistealaithe na Comhairle Oidhreachta

Déanfaidh Grúpa Maoirseachta Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe monatóireacht agus meastóireacht ar chur i bhfeidhm na straitéise, grúpa ina mbeidh baill ó athbhunú Ghrúpa Oibre Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe agus a bheidh bunaithe ar Théarmaí Tagartha nua.

Aontóidh an Grúpa Maoirseachta leis an gcreat monatóireachta agus meastóireachta. Cuirfidh an Grúpa Maoirseachta tuarascálacha dhá uair sa bhliain ar fáil do Bhord na Comhairle Oidhreachta maidir le cur i bhfeidhm na straitéise, ina leagfar amach dul chun cinn i gcoinne amlíne agus gealltanas comhaontaithe, ina leagfar béim ar aon dúshláin, agus ar eolas bainteach eile.

Forbróidh an Grúpa Maoirseachta rannpháirtíocht rialta le pobal na dTaistealaithe agus le comhlachtaí ionadaíocha na dTaistealaithe sa bhealach a dhéanfar éifeachtacht agus tionchar na straitéise seo a mheas agus a mhonatóiriú. Úsáidfear torthaí na monatóireachta agus na meastóireachta seo chun bonn eolais a chur faoi gach oibríocht agus próiseas cinnteoireachta na Comhairle Oidhreachta, faoi rannpháirtíocht le páirtithe leasmhara, chomh maith le cur i bhfeidhm na straitéise seo go sonrach.

Ina theannta sin, cuirfear tuarascálacha ar dhul chun cinn na straitéise seo ar fáil do:

- An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta.
- An Roinn Leanaí, Míchumais agus Comhionannais trí Ghníomh 60 den Straitéis Náisiúnta um Ionchuimsiú an Lucht Siúil agus na Romach II 2024-2026.
- Alt 42 de Dhualgas na hEarnála Poiblí trí Thuarascáil Bhliantúil na Comhairle Oidhreachta.
- Comhchoiste an Oireachtais um Príomh-Shaincheisteanna i leith Phobal an Lucht Siúil, faoi mar a iarrfar.

AGUISÍNÍ

Aguisín 1: Baill de Ghrúpa Oibre Oidhreachta na dTaistealaithe

Thionóil Owen Patrick Ward ó Ollscoil na Gaillimhe Grúpa Oibre Oidhreachta na dTaistealaithe i mí na Nollag 2023. Tháinig an Grúpa le chéile aon uair déag idir mí na Nollag 2023 agus mí Aibreáin 2026. Liostaítear baill an Ghrúpa Oibre thíos:

Tionólaí - Owen Patrick Ward, Ollscoil na Gaillimhe

Líonra Chorcaí do Thaistealaithe Mná (Louise Harrington agus Mags O'Sullivan)

Gluaiseacht Taistealaithe na Gaillimhe (Nora Corcoran)

Seirbhísí Óige agus Pobail Involve (Michael Power)

Gluaiseacht Taistealaithe na hÉireann (Jacinta Brack)

Ceardlanna Taistealaithe na Mí (Nell McDonagh)

Minceirs Whiden (Maureen Ward)

Ard-Mhúsaem na hÉireann (Oein DeBhairduin)

An Fóram Náisiúnta do Thaistealaithe Mná (Maria Joyce agus Lauren Carroll May)

Ionad Taistealaithe agus Romach Pavee Point (John Paul Collins agus Caoimhe McCabe)

Tionscadal Forbartha Pobail Thaistealaithe Thamhlachta (Patrick Nevin)

Ionad Forbartha Idirchultúrtha agus Taistealaithe an iarthair (Martin Ward)

An Roinn Leanaí, Míchumais agus Comhionannais (Patricia Ballantine, Jessica Perrolat, Sinéad McEvoy, Conor McGinn)

An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta (Alan Smyth agus Ashley Tonge)

Príomhfheidhmeannach na Comhairle Oidhreachta (Virginia Teehan, Lisa Shortall agus Aalia Kamal)

Aguisín 2: Comhairliúchán Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe

Thug an Chomhairle Oidhreachta, le tacaíocht ó shainchomhairleoirí Aontas Theach na mBocht, agus faoi threoir Ghrúpa Oibre Straitéis Oidhreachta na dTaistealaithe, faoi chomhairliúchán náisiúnta le pobal na dTaistealaithe chun bonn eolais a chur faoi fhorbairt na straitéise seo. Bhí trí chéim sa chomhairliúchán seo, arbh é an chéad cheann díobh sraith de sheisiúin i bhfoirm grúpaí fócais a raibh sé cinn acu ann, a chuir bonn eolais ansin faoi dhearadh sraith de cheithre cheardlann rannpháirtíochta níos mó. Bhí dhá cheardlann chruthaitheacha le Taistealaithe óga sa chéim dheiridh. Tharla seisiúin na céime 1 i bhfoirm grúpaí fócais i gCorcaigh, Baile Átha Cliath, Gaillimh, Tuaim, Tulach Mhór agus ar líne, agus bhí 65 rannpháirtí ann ar an iomlán. Thit na ceardlanna amach i gCorcaigh, Baile Átha Cliath, Gaillimh, Tuaim, Tulach Mhór agus ar líne, agus bhí thart ar 60 rannpháirtí ann ar an iomlán. Thit an chéim dheiridh de na seisiúin cheardlainne cruthaithí amach i mBaile Átha Cliath agus thit an dara ceann amach i dTuaim.

Rinne baill de Phobal anLucht Siúil an sainchomhairliúchán go léir a chomhéascú. Ghníomhaigh na ceithre chomhlacht ionadaíocha náisiúnta Taistealaithe (Ionad Taistealaithe agus Romach Pavee Point, Gluaiseacht Taistealaithe na hÉireann, an Fóram Náisiúnta do Thaistealaithe Mná agus Forum, Minceirs Whiden), anuas ar Exchange House Ireland i mBaile Átha Cliath agus Ionad Forbartha Taistealaithe agus Idirchultúrtha an Iarthair mar chomheagraithe ar na himeachtaí comhairliúcháin agus cuireadh rannpháirtíocht chun cinn trína líonraí.

Cuirfidh an Cho hairle Oidhreachta an Treoir Chomhairliúcháin a cuireadh le chéile mar chuid den obair seo, anuas ar na torthaí achoimre, ar fáil, chun gur féidir an mhodheolaíocht agus na torthaí a eascraíonn as an gcleachtadh comhairliúcháin seo a roinnt níos fairsinge.

An Chomhairle Oidhreachta
The Heritage Council